

Голас Рафзімы

№ 30 [1190]

ЛІПЕНЬ 1971 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

БУДЗЁННАСЦЬ ЖЫЦЦЯ ЯГО ЎРАЧЫСТАСЦЬ

Бясцэнным дарам валодае чалавек. Гэты дар — прага творчасці. Праз тысячагоддзі дайшлі да нас наскальныя мялюнкі першабытных людзей. Напэўна ў тых ж далёкіх часіны нарадзіліся і першыя песні, першыя казкі. З сівых глыбінь стагоддзяў бярэ свой пачатак і наш беларускі фальклор.

Здаецца, заўсёды жылі ў народзе гэтыя глыбока паэтычныя песні, мудрыя казкі, трапныя прымаўкі. Хто складаў іх? Можна, маці, доўгай зімовай ноччу калышучы дзіця, ці дзед, якому пражытыя гады ўяўляліся такімі далёкімі, што нельга было ўжо адрозніць сапраўднае ад фантастычнага, або проста вясёлы чалавек, для якога жарт быў адзінай абаронай ад бяды і галечы? Хутэй за ўсё і той, і другі, і трэці, а потым іх дзеці і дзеці іх дзяцей. З пакалення ў пакаленне перадаваліся такія творы, убіраючы ў сябе талент народа.

На змену фальклору прыйшла прафесіянальная літаратура. Як вяхі на шляху яе развіцця, імёны Францішка Багушэвіча, Максіма Багдановіча, Цёткі, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Эмітрака Бядулі, Кузьмы Чорнага.

Сёння ў поўнай меры здзейсніліся Купалавы словы:

**Палпыло паводкаю,
Загуло, як вецер,
Слова беларускае
Па вялікім свеце.**

Творы Кандрата Крапівы, Міхася Лынькова, Петруся Броўкі, Максіма Танка, Івана Мележа, Івана Шамякіна і іншых нашых пісьменнікаў перакладзены на многія мовы свету. Беларуская літаратура багатая на таленты і пастаянна папаўняецца новымі імёнамі, бо неўміручая ў народзе прага творчасці.

У наш час талент не можа згубіцца. Яго падтрымаюць, дапамогуць знайсці сваю дарогу, якая звычайна пачынаецца з літаратурных аб'яднанняў. Такія аб'яднанні існуюць пры аддзяленнях Саюза пісьменнікаў БССР, амаль пры ўсіх гарадскіх і раённых газетах, на прадпрыемствах, у навучальных установах.

Дзяўчынкай прынесла свае першыя вершы Вольга Іпатава ў Гродзенскае абласное літааб'яднанне. У нясмелых радках нялёгка было заўважыць парасткі сапраўднай паэзіі. На пасяджэннях аб'яднання ўпершыню Вольга пачула ацэнку сваіх твораў, не адразу станючыю, але добразычліваю. Яе вершы, як і творы іншых аўтараў, абмяркоувалі і прызнавалі пісьменнікі. І вось першая кніжка з сімвалічнай для маладой паэтэсы назвай — «Раніца». У мінулым годзе Вольга Іпатава была прынята ў Саюз пісьменнікаў Беларусі.

Штомесяц «Магілёўская праў-

да» друкуе літаратурную старонку «Прыдняпроўе». Яе аўтары — члены абласнога літааб'яднання, якім кіруе паэт Аляксей Пысін. Вучні, студэнты, рабочыя, настаўнікі, інжынеры, урачы імкнуцца шчыра падзяліцца тым, што ўсхвалявала, уразіла. А іх захапляе, як піша ў сваім вершы магілёўчанін Мікола Мінчанка, «будзённасць жыцця і яго ўрачыстасць».

Літаратурнае аб'яднанне Салігорска такое ж маладое, як і сам шахцёрскі горад. Штогод тут выходзіць рукапісны альманах «Вясёлка», а нядаўна рэспубліканская газета «Літаратура і мастацтва» прадставіла сваім чытачам салігорскіх аўтараў: інжынера Збігнева Радабольшага, настаўніка Анатоля Крывіцкага, інспектара энерга-нагляду Міколу Лойку, рабочага Уладзіміра Савіча. Адзін з вершаў А. Крывіцкага называецца «Зямная соль».

**Парушыць ціш спрадвечных
сутарэнняў
Ідуць шахцёры ў сівізну
вяхюў.
Па транспарцёрнай стужцы
ў гудзенні
Цячэ зямлі
абуджаная кроў.**

**... А сонца светлым ранкам
узыходзіць
Нібы ружовым скарбам з-пад
зямлі.**

Кожную трэцюю сераду месяца збіраюцца на пасяджэнні члены аднаго з самых вялікіх літааб'яднанняў беларускай сталіцы, якое арганізавана пры шматтыражнай газеце «Трактар». Сюды прыходзяць не толькі тыя, хто працуе на трактарным заводзе, а і рабочыя шарыкападшыпнікавага, гадзіннікавага, завода аўтаматычных ліній. Прыходзяць, як на ўрачыстасць, бо інакш нельга назваць сустрэчу з людзьмі, якім аддаеш на суд свой новы твор.

Паэт Анатоля Вярцінскі, пастаянны ўдзельнік гэтых пасяджэнняў, на якія збіраюцца, акрамя аўтараў, і іх таварышы па рабоце, гаворыць:

— Абмеркаванні бываюць гарачыя, але абавязкова аб'ектыўныя. Часам ідзе такі дасканалы разбор твора, што, здаецца, выступае прафесіянальны літаратар.

Аднак яны не прафесіянальныя літаратары. Самсон Кучынскі — інжынер, Аляксандр Шчарбакоў — рабочы, Тамара Пяркоўская — канструктар, Павел Каротчанка — старшы інспектар заводскага гандлю, Віктар Качураў — фармоўшчык, Іван Тамбоўскі — супрацоўнік аддзела тэхнічнай інфармацыі. Некаторыя з іх ужо друкаваліся на старонках газет і часопісаў.

Адно са старэйшых літаратурных аб'яднанняў рэспублікі існуе пры абласной газеце

«Мінская праўда», плённа працуюць літааб'яднанні пры «Чырвонай змене», «Вячэрнім Мінску», «Знамени юности». Творчае аб'яднанне «Узлёт» пры Беларускай дзяржаўнай універсітэце ўжо выдала два друкаваныя зборнікі.

Многімі сваімі творчымі ўдачамі абавязаны пачынаючыя аўтары Маладзечаншчыны пародам і заўвагам выдатнага знаўцы беларускай літаратуры Мікалая Ермаловіча. Вялікую дапамогу землякам аказвалі празаік Аркадзь Чарнушэвіч, драматург Іван Козел, паэт Уладзімір Варно.

Наогул, многія беларускія

пісьменнікі прымаюць самы актыўны ўдзел у жыцці літааб'яднанняў: Леанід Гаўрылкін — у Гомелі, Давід Сімановіч — у Віцебску, Васіль Быкаў і Аляксей Карпюк — у Гродна, Алег Лойка, Васіль Вітка, Сяргей Грахоўскі, Ніл Гілевіч, Іван Шамякін, Янка Брыль — у Мінску.

Саюз пісьменнікаў БССР і ЦК камсамола Беларусі рэгулярна наладжваюць семінары маладых аўтараў. Такія цікавыя і карысныя сустрэчы праводзіліся на Свіцязі, Нарачы, у Наваполацку. На іх збіраліся найбольш здольныя члены літ-

аб'яднанняў з усіх канцоў рэспублікі, яны ўдзельнічалі ў творчых дыскусіях, сустракаліся з пісьменнікамі, вучонымі, абмяркоувалі надрукаваныя творы.

Вядома, не ўсе з тых, хто складае вялікую армію літгурткуоцаў, стануць сапраўднымі паэтамі, празаікамі, драматургамі. Але час, які аддаюць гэтыя людзі літаратурнай справе, не змарнаваны, бо літааб'яднанні, вялікія і малыя, — выдатная школа выхавання добрага густу, высокіх ідэалаў, разумення грамадзянскага абавязку.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

Вежы пад'ёмных кранаў і ажурнае перапляценне рыштванняў вакол шматлікіх новабудоваў даўно сталі неад'емнай часткай беларускага пейзажу. Госці рэспублікі, адкуль бы яны ні прыязджалі, здзіўляюцца грандыёзнаму размаху, з якім вядзецца жыллёвае і прамысловае будаўніцтва. У рэдакцыю прыходзіць шмат пісем, у якіх нашы карэспандэнты расказваюць аб зменах, што адбыліся ў гарадах і вёсках за апошні час. Сёння мы друкуем некаторыя з гэтых матэрыялаў.

ГРАДСКІ пасёлак Жыткавічы знаходзіцца ў самым цэнтры беларускага Палесся. У мінулым глухое, зацінутае мястэчка ператварылася зараз у буйны населены пункт з развітай прамысловасцю. Немалая служба ў гэтым будаўніцтве. Толькі летась у Жыткавічах узведзены 33 новыя жыллыя дамы, камбінат бытавога абслугоўвання. Нядаўна адкрыты дзве сярэднія школы, кінатэатр «Усход», некалькі магазінаў, два кафэ, стадыён.

Новыя перспектывы развіцця раённага цэнтры адкрыліся ў дзевятай пяцігодцы. Сёлета намечана здаць некалькі шматпавярховых жылых дамоў, прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча па падрыхтоўцы будаўнікоў мелярацыйных сетак, тыпавы хлебазавод.

Пачалася рэканструкцыя чыгуначнай станцыі. Расшыран будынак пасажырскага вакзала, дзе забяспечаны ўсе зручнасці для пасажыраў. Прывакацыйная плошча і перон заасфальтаваны, на кантэйнернай пляцоўцы, дзе ідзе пагрузкі і выгрузка тавараў, устаноўлены новыя механізмы.

Не меншы аб'ём будаўніцтва і ў Жыткавіцкім раёне. У мінулым годзе навабеллі справілі 202 сям'і, а сёлета ў калгасах і саўгасах пабудаваны ўжо 63 дамы.

За гады восьмай пяцігодкі ў вёсках з'явілася шмат новых культурна-бытавых памяшканняў. У іх ліку — сярэднія школы ў Тураве і вёсцы Людзяневічы, дамы культуры ў калгасе «Новае жыццё» і рыбацкім пасёлку Азёрным, кінатэатры ў вёсках Леніна і Тураве. У пасёлках Азёрным і Чырвоным адкрыліся новыя гандлёвыя цэнтры.

**П. СТРЫБУК,
І. НОВІКАЎ.**

НЯДАЎНА будаўнікі аднаго з самых маладых у рэспубліцы гарадоў — Белаазёрска — здалі ў эксплуатацыю два пралёты галоўнага корпуса міжквартальнага рамонтна-механічнага заводу. Іх агульная вытворчая плошча — сем тысяч квадратных метраў. У вялікіх памяшканнях размясціліся два цэхі: кацельна-зварачны і механа-зборачны. Прадпрыемства будзе выпускаць абсталяванне для электрастанцый краіны.

І. АСКІРКА.

УЖОДЗІНА адкрыўся новы лячэбны корпус балніцы на 135 ложкаў. Ён пабудаваны на срэдкі Беларускага аўтазавада. У выніку пашыраны многія аддзяленні гарадской балніцы, палепшылася медыцынскае абслугоўванне насельніцтва.

Заканчваецца будаўніцтва вялікага корпуса вучэбнага камбіната. У ім размесціцца філіялы Беларускага політэхнічнага інстытута і Мінскага аўтамеханічнага тэхнікума.

І. ПАНЧАНКА.

ЯШЧЭ адзін прыгожы двухпавярховы цагляны дом вырас каля палаца культуры і адміністрацыйнага будынка ў вёсцы Заполле.

Гэта дзіцячы сад калгаса імя Дзяржынскага. Кожную раніцу сюды пад'язджае аўтобус. Шафёр Фёдар Яцук акуратна высаджвае хлопчыкаў і дзяўчынак, а вечарам зноў прыязджае па іх, каб развезці па дамах.

У садзе створаны ўсе ўмовы для дзетвары: светлыя прасторныя пакоі для гульні, на двары — спецыяльныя пляцоўкі.

Падобныя дзіцячыя сады адкрыты ў многіх калгасах і саўгасах Слуцкага раёна.

М. СЯЎРУК.

Клімавіцкі камбінат сілікатных вырабаў забяспечвае неабходнымі матэрыяламі многія будоўлі рэспублікі. **НА ЗДЫМКУ:** адгрузка чарговай партыі цэглы.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

ЗДАЕЦА, нядаўна на месцы цэнтральнай сядзібы саўгаса «Раганнянскі» Жабінкаўскага раёна было чыстае поле. Цяпер ля шашы Брэст — Масква вырас сучасны пасёлак Ленінскі.

Добра выглядае ў ансамблі двух- і трохпавярховых жылых дамоў новы гандлёвы цэнтр. Ён аб'ядноўвае прамтаварны і прадукто-

вы магазіны, сталовую, гасцініцу і камбінат бытавога абслугоўвання. Непадалёк — светлы будынак дзіцячага сада-ясляў.

Пасёлак расце і прыгажэе. Зараз інтэнсіўна вядзецца будаўніцтва сярэдняй школы, дома культуры, стадыёна. Запланавана ўзвядзенне закрытага плавальнага басейна.

Ф. ГЛІНСКІ.

ЛЯСНЫМІ СЦЯЖЫНКАМІ

Невялічкая лясная палянка. Над кветкамі ўецца безліч чмялёў і пчол. Чуецца іх аднагоны гул, а ў траве — строкат конікаў.

Здаецца, нічога больш не можа парушыць спакой гэтага цудоўнага летняга дня. Але раптам з гушчару, хрукаючы, выбег велічэзны дзік са сваім сямействам: ззаду чарадой ішлі дзве свінаматкі, а за імі ледзь даспявалі маленькія паласатыя парасяты, штук 18—20.

Такі малюнак у навакольных лясах сёлета можна назіраць даволі часта. За апошнія гады ў Налібоцкай пушчы расплацілася многа звяроў і птушак.

Жывуць тут каля 50 старых ласёў. Большасць ласіх прывялі добры прыплод — па два ласяці. Неадлучны ад сваіх матак, цяляты спакой-

на пасяцца на палянках або ласуюцца маладымі парасткамі хмызнякоў.

Аднойчы да сядзібы лесніка Віталія Луцко на мядовы пах вулляў прыйшлі два мядзведзі. Злы сабака, адчуўшы небяспеку, у адзін момант знік у хаце. Прышлося пахвалывацца гаспадару, пакуль ён адагнаў няпрошаных гасцей.

Паявіліся тут і новыя прадстаўнікі фауны. Некалькі гадоў назад у лес прывезлі дзясць нораў. Яны добра прыжыліся. Да спадобы прыйшліся ім беларускія лясы, ціхія прасторы, празрыстыя вадаёмы. Цяпер на тэрыторыі лясніцтва нораў больш сотні. Размнажаюцца таксама бабры, куніцы, гарнастаі, лісы, янотападобныя сабакі, зайцы.

Ф. СТАНШЭЎСКІ.

Навагрудскі раён.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Человек владеет бесценным даром — жаждой творчества. Талант в нашей стране не может пропасть. Его непременно поддержат, помогут найти свой путь. Литературные объединения, призванные развивать способности начинающих поэтов и прозаиков, созданы при отделениях Союза писателей БССР, почти при всех городских и районных газетах, на многих предприятиях и в учебных заведениях. В них занимаются рабочие, студенты, колхозники, учителя. Некоторые из них со временем станут профессиональными литераторами, как поэтесса из Гродно Ольга Ипатова. Для других литобъединение на всю жизнь останется школой воспитания хорошего вкуса, приобщения к тайнам творчества («БУДЗЕННАСЦЬ ЖЫЦЦЯ І ЯГО УРАЧАСТАСЦЬ», 1 стр.).

Учитель М. Застольский в корреспонденции, опубликованной на 4 стр., рассказывает о своих земляках-белорусах, которые живут и работают в Казахстане. Среди них немало передовиков производства, депутатов местных Советов, орденосцев. Отношения дружбы и товарищества связывают белорусов с представителями других национальностей, осваивающими восточные степи («МЫ ЖЫВЁМ У КАЗАХСТАНЕ»).

Профессия актёра, при всей ее кажущейся праздничности, очень нелегкая и ответственная. Особенно если зрители — дети. Актриса Римма Маленченко уже много лет успешно работает в минском театре юного зрителя. Ее не волнует то, что ребятишки не всегда помнят ее фамилию, не узнают на улице. Главное — они приходят в восторг от тех персонажей, которых она играет, учатся различать добро и зло, приобщаются к театру («СУНІЧКА, МАШКА І... ПЕДАГОГІКА», 7 стр.).

Жизнерадостное племя туристов проложило немало маршрутов по белорусской земле. Отправными точками нередко становятся турбазы, где можно обзавестись необходимым снаряжением, получить квалифицированные советы («ВАСЕМНАЦЦАЦЬ У ПАХОДЗЕ», 8 стр.).

ские походы советских кораблей, в которых военные моряки днем и ночью, в шторм, в арктическую стужу и тропический зной совершенствуют свое мастерство, приобретают всестороннюю закалку.

Корабли советского флота в Мировом океане — реальная сила, способная сдерживать империалистическую агрессию. Вместе с тем присутствие советских кораблей в Мировом океане пришлось не по вкусу империалистическим «ястребам», они стараются исказить цели океанских плаваний советских кораблей, приуменьшить значение их для дела мира. Всякий раз, когда империалистам требуется замаскировать свои агрессивные мероприятия, они пытаются воскресить миф о «советской угрозе».

Немало всякого вздора говорилось и говорится, в частности, о пребывании советского Военно-Морского Флота в Средиземном море. К тем, кто не прочь навести тень на ясный день, присоединился и адмирал Риверо, который в интервью газете «Джорнале д'Италия» (май с. г.) вновь пытается пугать мир «советской угрозой», которая якобы исходит от пребывания совет-

ских военно-морских сил в Средиземном море.

Напрашивается вопрос, какова же истинная цель всякого рода заявлений о «советской угрозе» в Средиземном море? Главное состоит в том, чтобы отвлечь внимание от провокационного характера действий в Средиземном море кораблей 6-го американского флота, оснащенного ракетно-ядерным оружием, представляющих серьезную угрозу для народов, проживающих в средиземноморском бассейне, и для стран социалистического лагеря. О чем, как не о демонстрации силы, свидетельствуют провокационные заходы американских кораблей в Черное и Балтийское моря, то есть районы, непосредственно примыкающие к Советскому Союзу и другим социалистическим странам?

Вот почему советский народ посылает свои корабли в Средиземное море и другие районы Мирового океана. Не для угрозы свободлюбивым народам, а для того, чтобы не допустить агрессии против Советской страны и ее друзей. И если наши недруги все чаще оглядываются на советский Военно-Морской Флот, значит он на правильном пути, значит

он оправдывает возложенную на него советским народом миссию мира. Расчеты империалистических стратегов на свое безраздельное господство в Мировом океане рухнули раз и навсегда.

Являясь внушительным фактором сдерживания империалистической агрессии и авантюры, советский Военно-Морской Флот в то же время — носитель интернациональных связей, мира и дружбы со всеми миролюбивыми народами. За последние годы советские военные корабли совершили десятки официальных визитов в страны Европы, Африки и Азии, и всюду их принимали как желанных гостей, искренних друзей, как достойных представителей Родины Октября. Вдали от родных берегов советские моряки несут правду о первой стране социализма, интерес и симпатии к которой, к ее истории, культуре, к революционным общественным преобразованиям из года в год возрастают за рубежом.

В этом году советские корабли побывали в Эфиопии и Франции, есть договоренность о визитах в Данию, Норвегию и Нидерланды. В свою очередь советские моряки в этом году приняли у себя моряков

Нидерландов, Франции, Дании, а в сентябре ожидают визита кораблей Норвегии. Кроме визитов кораблей, планируется взаимный обмен военно-морскими делегациями со Швецией и Францией. Эти обмены будут еще больше способствовать укреплению дружбы советского народа с народами других стран, дальнейшему развитию взаимопонимания между ними, явятся еще одним подтверждением последовательно проводимой нашим государством политики мирного сосуществования, послужат делу разрядки международной напряженности.

Особо тесные, братские связи установились между советским Военно-Морским Флотом и флотами социалистических стран, объединенных Варшавским Договором. Да иначе и быть не может, поскольку народам социалистического сотрудничества свойственны единая идеология, общность целей и задач, последовательный интернационализм, уважение к национальной культуре и традициям.

Страны социалистического сотрудничества широко обмениваются опытом, проводят совместные маневры и учения. Так куется боевая выучка лич-

ного состава, отрабатывается взаимодействие кораблей и частей, ширятся и развиваются дружеские связи моряков союзных флотов, укрепляются взаимопонимание и боевое товарищество.

Свой традиционный праздник День Военно-Морского Флота СССР советские моряки в этом году встретили в обстановке твердой решимости всего советского народа успешно претворить в жизнь знаменательные решения XXIV съезда КПСС. С сознанием высокой ответственности за будущее Родины они отдадут все свои силы делу дальнейшего укрепления оборонного могущества первого в мире социалистического государства. И где бы ни находились советские военные моряки — на океанских просторах и в воздухе, на базах и в штабах, — они всегда в постоянной готовности до конца выполнить свой сыновний долг перед Родиной, способствовать укреплению дела мира и безопасности народов.

Сергей ГОРШКОВ,
адмирал флота Советского Союза, главнокомандующий Военно-Морским Флотом СССР.

ДАЛЁКАЯ РОДИНА СЕРДЦУ БЛИЗКА

В НАЧАЛЕ нынешнего столетия много белорусов, украинцев, русских выехало в Соединённые Штаты Америки.

Неприветливо встречала их заокеанская страна: кругом чужие люди и обычаи, незнакомая речь. Это пугало и подавляло. Хотелось найти земляков, поговорить с ними на родном языке, поделиться своими горестями.

Стихийное стремление к объединению постепенно переросло в организованное патриотическое движение. По всей стране стали возникать прогрессивные патриотические организации и клубы, которые объединяли не только русских, украинцев, белорусов, но и поляков, словаков, литовцев.

А вскоре в России победила Великая Октябрьская революция. Трудно было в то время узнать из американских газет правду о событиях, которые происходили на Родине. Но вскоре стало из-

вестно, что Советская власть защищает интересы трудящихся, что коммунисты осуществляют программу построения нового общества в России. Такие добрые вести с Родины подтолкнули к действиям и нас, женщин, живущих на чужбине.

В 1921 году наиболее активные землячки организовали в городе Чикаго Женское прогрессивное общество. В него входило более 100 человек. Оно поставило перед собой цель: объединить всех землячек, живущих в Чикаго и его пригородах, вовлечь их в патриотическую и культурно-просветительную работу. Для этого при Обществе в первую очередь была открыта школа, так как большинство наших женщин были неграмотны. В школе они на-

учились читать и писать на родном языке. Это был первый шаг, первая значительная победа. Из организаторов Общества и теперь принимают активное участие в патриотической работе Ксения Цибуля, Евдокия Петрова и некоторые другие.

Затем мы организовали драматический кружок имени Максима Горького. Его члены поставили много замечательных пьес русских и советских авторов: «На дне» М. Горького, «Женитьба» Н. Гоголя, пьесы А. Островского. А созданный при Обществе хор вскоре стал известен не только в Чикаго, но и далеко за его пределами.

Потом наступили тревожные дни — гитлеровская Германия напала на нашу Родину. Члены Женского прогрессивного общества одними из первых стали собирать деньги, теплую одежду, медикаменты для наших братьев и сестер, сражавшихся с фашистами. Конечно, эта помощь была каплей в море, но мы делали все возможное, чтобы наша Родина выстояла и победила.

Нужно сказать, что в годы второй мировой войны нам было легче работать: простые американцы с уважением и любовью относились к советским людям, и это чувствовалось в их отношении к нам, выходцам из России. Да и правительственные органы тогда не решались препятствовать нашей работе. Но прошло некоторое время после войны, и западные страны начали новую войну — «холодную».

Снова стало трудно работать. Нас преследовали, любыми средствами пытались заставить отойти от Общества. Некоторые не выдержали. Но большинство осталось и продолжают работу.

Ежегодно мы отмечаем праздники Великого Октября, 1 Мая и День Победы. Но, пожалуй, самым люби-

мым праздником для членов Общества является день 8 Марта. К нему мы стараемся подготовить хорошую программу. Наша колония всегда охотно помогает нам.

Нынешний год для нас особенный. 21 октября мы будем отмечать полувек юбилей Женского прогрессивного общества. Сегодня можно сказать: пройден долгий, нелегкий, но славный путь.

По поручению членов Женского прогрессивного общества города Чикаго

Пелагея ТРУШИНСКАЯ.
США.

Я НЕ журналист. Мои руки больше привычны к тяжелому физическому труду. Но мне хочется хоть немного рассказать о деятельности нашего Ванкуверского отдела Федерации русских канадцев и о тех условиях, в которых нам, членам этого отдела, приходится работать.

У нас есть свое помещение — Народный дом. В нем проходят занятия классов по изучению русского языка, где сейчас занимаются 40 учеников. В основном это дети членов нашего отдела. Есть у нас хоровой кружок, школа народного танца, хотим открыть музыкальную школу.

Днем по средам наше помещение предоставлено в распоряжение стариков-пенсионеров. Они занимаются физкультурой, читают, играют в шахматы. А вечером в Народный дом приходят дети, живущие в нашем районе, родители которых не имеют работы. В другие дни недели в Доме проходят занятия и репетиции хора, вечера и банкеты.

В своей деятельности мы можем рассчитывать только на собственные силы. Госу-

дарство не оказывает нам никакой помощи, а требует, чтобы мы платили налог. Так, например, в прошлом году мы заплатили налог за наш Народный дом в сумме 1 574 доллара 39 центов. В этом году придется платить еще больше.

Жизнь трудящихся в Канаде сегодня не сладкая. В стране растёт безработица. Особенно от нее страдают молодые люди. Многие из них не имеют даже крыши над головой. Поэтому сотни, тысячи юношей и девушек занимают бывшие военные казармы. Полиция с помощью слезоточивых газов и дубинок выгоняет их оттуда. Тогда они занимают церкви, где живут без всяких удобств, спят на полу. Это только один пример, но он типичен для сегодняшней Канады.

В Советской стране нет и не может быть такого. Во время поездки на Родину мы видели наши города и деревни и могли убедиться, как хорошо Советское правительство заботится о людях и особенно о подрастающем поколении.

Членам нашего отдела часто приходится в своей деятельности сталкиваться с бывшими фашистскими прислужниками, которые в угоду новым хозяевам клеветуют на свою Родину. В борьбе с ними нам помогают советские фильмы, книги, журналы.

Особенно убедительны бывают выступления земляков, побывавших на Родине. Они возвращаются не только со своими впечатлениями, но и привозят фотографии, фильмы, снятые во время поездки по Советскому Союзу.

В этом году некоторые из наших ванкуверцев побывали в СССР. Мы надеемся, что они внесут свой достойный вклад в дело распространения правды о нашей любимой Родине.

Секретарь Ванкуверского отдела ФРК Владимир ГАВРИЦКИЙ.
Канада.

У Брэсце закончена будаўніцтва новай камфартабельнай гасцініцы «Беларусь» на 550 месца. Да паслуг пражываючых — рэстаран, кафэ, кіназала, аддзяленне сувязі і іншыя выгоды.

НА ЗДЫМКУ: новая гасцініца.

Фота В. ГЕРМАНА.

У 58 КРАІН

Англія закупіла першыя п'ятнаццаць трактараў «Беларусь».

Вось што раскажаў начальнік бюро аддзела галоўнага трактарнага завода Ігар Кандрусёў, які набыў іх у Англіі.

— Сустрэлі наш трактар на Брытанскіх астравах добра. Снаборніцтва, якія былі наладжаны для першых дзвюх машын, пераканліва паказалі, што на тэхнічных характарыстыках ён не ўступае лепшым трактарам свету. І нават пераўзыходзіць іх.

Пасля такога трыумфу наш трактар паказалі на англійскім тэлебачанні, а яго апісанне было апублікавана ў спецыяльным часопісе.

«Расія выпускае на нашы палі магутныя сілы... Ён называецца «Беларусь», мадэль «МТЗ-52-супер». «Беларусь» здольны працаваць на самым цвёрдым грунце, цюрваючы па акру за гадзіну...»

МЫ ЖЫВЁМ У КАЗАХСТАНЕ

Ёсць людзі, якія па характару свайму — непаседы. Іх мацней за іншых цягнуць да сябе неабжытыя месцы, а няўтульнасць і часовая неўладкаванасць нараджаюць у іх асаблівы смак да жыцця. Вялікая наша краіна, і ўсюды ёсць месцы, дзе заўсёды неабходны рабочыя рукі: у сібірскій тайзе будуюцца магутныя электрастанцыі, у гарачах пустынях пракладаюцца каналы, у казахскіх стэпах асвойваюцца цаліны і залежныя землі. Людзі, аб якіх расказваецца ў гэтай карэспандэнцыі, належаць да няўрымслівай арміі першаадкрывальнікаў. Некалькі гадоў назад у Казахстан з усіх саюзных рэспублік пачалі з'язджацца добраахвотнікі, каб пачаць вырошчваць хлеб там, дзе раней былі толькі кавылі. Адны з іх прыязджалі сюды на год-два, другім новыя месцы спадабаліся, і яны засталіся ў Казахстане назаўсёды. Ніхто з іх — ні беларусы, ні украінцы, ні узбекі — не адчуваюць сябе ў разлуцы з Радзімай, бо ўсе яны жывуць у дружнай сям'і савецкіх народаў.

Тут у нас, у Казахстане, сустраць земляка-беларуса не дзіўна. Не-не ды і пакліча цябе хто-небудзь:

— Найнахай зямляк? Па акцэнце чую...

І пойдучы размовы, успаміны, распытванні: «Калі з Беларусі? Як там, што?»

І мы рады, што можам сказаць адзін аднаму: «Чуў, у Салігорску новую чаргу камбіна-

та пусцілі», «Які самасвал нашы землякі зрабілі!», «Ці ж жартачкі, ля Рэчыцы нафту здабываюць?»...

Ды і тут, у Казахстане, мы адчуваем удзел Беларусі ў агульнасаюзнай вытворчасці самай рознай прадукцыі. І ў нашым саўгасе, і ў суседніх гаспадарках працуюць беларускія трактары, па дарогах бегаюць беларускія грузавікі. Нядаўна

прывезлі ў наш магазін сем матацыклаў мінскага завода, іх адразу раскупілі і цяпер ездзяць, не нахваляцца. А якой папулярнасцю карыстаецца ў тутэйшых модніц беларускі лён! Абрусы, сурвэтки пакрываюць аршанскага льнозавода ідуць нарасхват.

З задавальненнем і гонарам сачу за поспехамі сельскіх працаўнікоў майё роднай рэспублікі. Тое, што на беларускай зямлі збіраюць з гектара па 40—50 цэнтнераў збожжа, — сапраўднае дзіва. Не дарма цэлая плеяда Герояў Сацыялістычнай Працы вырасла ў Беларусі за апошнія гады.

Павінен сказаць, што і ў Казахстане беларусы вызначаюцца сваёй працавітасцю, іх імёны на саўгаснай Дошцы гонару, траіх выбралі дэпутатамі ў мясцовыя Саветы. Старшыня суседняга калгаса «Чырвоная зорка» ўраджэнец Беларусі Сцяпан Карпенка ўзнагароджан нядаўна ордэнам Кастрычніцкай Рэвалюцыі. Старшыня перадавога калгаса «Перамога» Аляксандр Цярэшчанка таксама беларус, ён узнагароджан ордэнам Леніна. Даярку калгаса імя Амангельды М. Бабрыка маю зямлячку — абралі дэпутатам Вярхоўнага Савета Казахскай ССР. Так што не падводзяць сваіх землякоў бела-

русы і тут, ва ўсходніх стэпах. У нашым саўгасе працуюць людзі многіх нацыянальнасцей: казахі, рускія, украінцы. Мы, беларусы, адчуваем сябе добра ў гэтай вялікай і дружнай сям'і. Але ўсё ж не-не ды і засумуем сярод стэпавага прыволя па беларускіх пералесках, па родных бярозках і соснах. Такі ўжо, відаць, чалавек. Таму беражліва захоўваем свае песні, выпісваем і чытаем новыя кнігі беларускіх пісьменнікаў.

На вечарах мастацкай самадзейнасці з беларускімі песнямі і танцамі паспяхова выступаюць магіляўчане, рабочыя нашага саўгаса Семчанка, Карпенка, Гурэвіч і Сянькоўскі. Нядаўна па ініцыятыве саўгаснага бібліятэкара Кацярыны Завадскай, таксама беларускі, была праведзена канферэнцыя чытачоў па раманах Івана Шамякіна «Снежныя зімы». У ёй прынялі ўдзел казахі, мардаўцы, украінцы, узбекі — усе яны працяталі кнігу на рускай мове ў «Роман-газете». Размова была вельмі цікавая.

Мы жывём далёка ад Беларусі, але мы не адарваны ад яе, у нас адны мэты, адны імкненні. Тут, як і ў любым кутку вялікай нашай краіны, мы на Радзіме.

М. ЗАСТОЛЬСКИ

СЯБРЫ «РУССКОГО ГОЛОСА» У МІНСКУ

Апошні раз зараўлі маторы, самалёт спыніўся перад будынкам аэрапорта, а ў нечакана наступіўшай цішыні прагучаў голас дыктара: «Зрабіў пасадку самалёт АН-24, які прыбыў з Кіева».

Па трапу паволі спускаліся пасажыры. Сярод іх былі і нашы суайчыннікі са Злучаных Штатаў Амерыкі — сябры «Русскаго голоса», якія робяць турнэ па Савецкаму Саюзу.

Госці пабывалі ўжо ў Маскве, Ленінградзе, наведалі сталіцу Украіны. Але большасць членаў групы з нецярплівацю чакалі прыезду ў Мінск. І гэта зразумела: многія турысты выхадцы з Беларусі. Тут прайшло іх дзяцінства, тут засталіся родныя і знаёмыя, з якімі доўгія гады іх звязвала толькі тоненькая нітка перапіскі. І вось нарэшце яны ў Мінску.

Госці з амерыканскага кантынента пільна ўглядаліся ў твары сустракаўшых. Першыя словы, першыя абдымкі, слёзы радасці.

— Добры дзень, дзядзька!
— Цётка Марыя, добры дзень!

— Брат родны, ці гэта ты? Мікалай Мяцельскі не бачыў сваю сястру амаль 60 гадоў. А вось сустрэліся і... маўчаць. Няма слоў, каб выказаць тую пачуццё, якія агарнулі іх зараз.

Побач у моцных абдымках застылі браты Зіневічы. Колькі гадоў яны марылі аб гэтай сустрэчы!

А на другі дзень турысты аглядалі беларускую сталіцу. Яны праехалі па вуліцах і плошчах Мінска, пазнаёміліся з яго гісторыяй, любаваліся яго архітэктурай.

Сідней Ракаў другі раз прыехаў у Савецкі Саюз.

— Але ў вашым горадзе я ўпершыню, — гаварыў ён. — Мінск зачараваў мяне. Думаю, што і людзі, якія жывуць тут, такія ж добрыя.

З мінчанамі ў турыстаў было шмат сустрэч. Яны мелі магчымасць ацаніць іх гасціннасць, працавітасць, дабрату. Бертэ Бабер з захапленнем расказвала аб тым, як незнаёмы чалавек дапамог ёй знайсці дарогу да гасцініцы «Юбілейная».

— Я думаю, ён спяшаўся некуды па сваіх справах. Але даведаўшыся, што я заблудзіла ў незнаёмым горадзе, праводзіў мяне амаль да самай гасцініцы.

Нашы землякі былі гасцямі Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом, наведалі Выстаўку дасягненняў народнай гаспадаркі БССР, гадзінічавы завод, пабывалі на Дзіцячай чыгунцы.

Сустрэчы з дзецьмі заўсёды хвалююць нашых гасцей. І калі члены групы ўбачылі, што маленькія хлопчыкі і дзяўчынкі ўпэўнена гаспадарача на чыгунцы, гэта выклікала агульнае захапленне. На станцыі «Сасновы бор» турысты сышлі з поезда і адпачылі ў лесе. А калі вяр-

таліся назад, Вальтэр Дубіна, кіраўнік групы, сказаў:

— Вашы дзеці выхоўваюцца ў лепшых умовах, чым амерыканскія. Яны не прадастаўлены самі сабе, а заўсёды заняты чымсьці цікавым, патрэбным. Таму з іх вырастаюць добрыя, карысныя для грамадства людзі.

Наперадзе ў нашых землякоў новыя сустрэчы. Яны пабываюць у піянерскім лагеры, наведваюць калгас і батанічны сад. А пасля Мінска шлях турыстаў ляжыць у Адэсу.

Ул. МЯЛЕШКА.

НА ЗДЫМКАХ: амерыканскія турысты ў Мінскім аэрапорце. Колькі гадоў яны марылі аб гэтай сустрэчы! Госці наведалі Дом-музей І з'езду РСДРП.

Фота В. АНДРОНАВА.

СУВ'ЯЗІ МАГІЛЁВА І ГАБРАВА

Дружба паміж магіляўчанамі і жыхарамі Габраўскай акаліі Народнай Рэспублікі Балгарыі стала традыцыйнай.

У сяброўскіх сувязях магіляўчан і габраўцаў значнае месца адводзіцца паказу дасягненняў літаратуры і мастацтва. Карысную дапамогу аказвае Магілёўская абласная бібліятэка імя Леніна габраўскай бібліятэцы «Апрылаў-Палаўзай». Пачалося гэта чатыры гады назад. Габраўскія бібліятэкары прыслалі сваім магілёўскім калегам п'яць, у якім прасілі наладзіць дзелавы, творчы кантакт.

і балгарскага — шырока прапагандуюцца ў Магілёве і Габраве. Нядаўна ў Магілёве пабывала дырэктар габраўскай бібліятэкі Д. Генева. Яна расказала, што габраўцы шмат увагі ўдзяляюць прапагандзе твораў беларускіх пісьменнікаў-магіляўчан. Многія творы Аркадзя Куляшова, Кастуся Кірэнкі, Аляксея Пысіна, Васіля Матэвушова, Пайла Кавалёва габраўцы могуць чытаць як у арыгінале, так і ў перакладзе на балгарскую мову. Беларуска літаратура мае шырокі попит не толькі ў Габраве, а і ў іншых гарадах і сёлах Балгарыі.

М. ШМАТАУ.

Открыто советскими учеными

ЛУНА — АКТИВНАЯ ПЛАНЕТА

Комитет по делам изобретений и открытий при Совете Министров СССР выдал диплом доктору физико-математических наук Николаю Козыреву за открытие явления вулканической деятельности на Луне.

Как возникла Луна с ее неповторимым ландшафтом? Вулканы или метеориты играли решающую роль в ее образовании? Почему различаются видимая и невидимая стороны Луны? Была ли и есть ли жизнь на Луне?

Ответы на эти вопросы помогут пролить свет на образование планет и Солнечной системы, на развитие формы и рельефа Земли, процессы горообразования, роль вулканизма, условия зарождения полезных ископаемых.

В течение многих лет доктор физико-математических наук Николай Козырев ведет в Главной астрономической обсерватории Академии наук СССР в Пулковке исследования Луны. Еще 3 ноября 1958 года ему удалось открыть свечение газов, выходящих из недр этой планеты, что явно свидетельствовало о вулканической деятельности.

Однако не все ученые согласились с мнением Козырева, и вопрос длительное время оставался дискуссионным. Автор открытия с 1955 по 1966 год проводил спектроскопические наблюдения Луны. На их основе он получил спектрограммы центра кратера Аристарх, а затем — центральной горки кратера Альфонс, подтвердившие сделанные ранее выводы. Авторитетная комиссия 16 Международного астрономического союза после изучения полученных автором документальных данных подтвердила явление.

Н. Козырев доказал присутствие молекулярного углерода в газах, выходящих из

центрального пика кратера Альфонс. По спектру поглощения, полученному 28 октября 1959 года, он установил, что облако вулканического дыма в кратере аналогично дымам камчатских вулканов.

В декабре 1961 года Козырев обнаружил другую активную область Луны. Вблизи центра кратера Аристарх несколько дней наблюдалось свечение газов, обусловленное, как считает автор, свечением молекулярного водорода.

Полученные Николаем Козыревым данные доказывают, что Луна является активным космическим телом, жизнь которого продолжается и в настоящее время, что рельеф Луны формируется происходящими процессами за счет внутренней энергии Луны. Таким образом, собственная активность Луны может быть сравнима с вулканической активностью Земли.

Позже это открытие было подтверждено визуальными наблюдениями астрономов других стран.

Открытие имеет важное значение для дальнейших астрофизических исследований планетной системы и космонавтики.

Международная астрономическая академия наградила профессора Козырева золотой медалью с дипломом «за его замечательные телескопические и спектральные наблюдения люминесцентных явлений на Луне».

Бесспорным и наглядным подтверждением того, что Луна — активная планета, являются данные сейсмометра, установленного на Луне экипажем «Аполлон-12».

К августу 1970 года этот сейсмометр зарегистрировал 14 лунотрясений, вызванных тектонической активностью.

Непосредственное изучение доставленных с Луны горных пород также показало, что в основном они были образованы выходом расплавов на поверхность Луны и вулканическими процессами.

ТАЙНА ПИ-МЕЗОНА

Проникая в глубь атома, ученые стремятся познать природу ядерных сил, обнаружить новые элементарные частицы, раскрыть свойства этих «песчинок» материального мира.

Одной из таких «песчинок» является элементарная частица — мезон. По своей массе она занимает промежуточное место между электроном и протоном. В начале она была предсказана теоретически, а обнаружили ее позже, в составе космических лучей.

Советские физики Юрий Бутасов, Степан Бунятов, Виктор Сидоров и Виктор Ярба, проводя многочисленные эксперименты на синхротроне в Объединенном институте ядерных исследований в Дубне, открыли неизвестное ранее превращение положительного Пи-мезона в отрицательный. Реакция может идти и в обратную сторону, от отрицательного Пи-мезона к положительному.

Открытие явления двойной «перезарядки» Пи-мезона имеет важное теоретическое значение. Если частицей «выстрелить» в ядро вещества, она может превращать два протона в нейтроны. Этот вывод авторы открытия подтвердили на экспериментах при бомбардировке Пи-мезонами мишеней, содержащих

бериллий, серебро, алюминий, свинец.

В последнее время среди физиков усилился интерес к раскрытию возможного существования многонейтронных систем и даже «нейтронных капель». Речь идет о возможном существовании нейтронного вещества во Вселенной, о предполагаемых далеких «обитателях» Вселенной — нейтронных звездах.

Открытие советских физиков и исследования ученых других стран дают ключ к решению этой интересной научной проблемы.

Используя метод управляемого изменения заряда ядра, можно получить так называемое нейтральное вещество и детально изучить его свойства. Открываются новые возможности и в создании изотопов с заранее заданными свойствами ядра.

Комитет по делам изобретений и открытий при Совете Министров СССР выдал советским физикам дипломы за сделанное открытие.

Сейчас в городе физиков Дубне проводятся дальнейшие исследования двойной перезарядки Пи-мезонов.

Юлия КОНЮШАЯ, заместитель начальника отдела открытий Комитета по делам изобретений и открытий при Совете Министров СССР.

П. КОВАЛЬСКИЙ

В БРЕСТСКИХ ЛЕСАХ

Записки партизана

(Продолжение. Начало в №№ 13—29).

Клаву расспрашивал вежливый немецкий офицер, отлично владеющий русским языком. Он красочно описывал Германию, говорил, что там она могла бы жить счастливо. Потом выдвинул ящик стола, полный разных наручных часов, и предложил выбрать любые. Клава позарилась на золотые дамские часики. Офицер пригласил ее в соседнюю комнату, заставленную шкафами с женской одеждой, и любезно позволил отобрать несколько платьев, пальто и две пары заманчивых туфель. Все это он сам уложил в изящный чемодан...

— Как его звали, этого офицера?
— Гауптман Фриц Шульце.
— Вы с ним и позднее встречались?
— Да, он каждый вечер приходил ко мне.
— В барак?
— Нет. Меня перевели в город, в какой-то дом. На ночь Фриц приходил туда...
— Долго ваше сожительство продолжалось?
— Нет...

Через неделю Клаву доставили к другому гитлеровцу, и «роскошной» жизни пришел конец. Этот немец сразу заявил:

— Если русские узнают, что вы принимали наши подарки, они вас расстреляют. Значит, возврата к своим у вас нет. Подпишите вот это обязательство и начинайте сотрудничать с нами.

Клава подписала, и ее перевели в школу разведчиков—агентов гестапо. Учеба продолжалась месяц, а перед «выпуском» новым агентом устроили встречу с опытной фашистской шпионкой Екатериной Тур. Последняя заверила «новеньких», что им нечего бояться.

— Я уже несколько раз бывала и в советском тылу, и у партизан,— хвалилась она.— Женская красота, изворотливость и умение понравиться их на-

137

чальникам — лучшая гарантия от провала. Скоро опять пойду, и, может быть, мы с кем-нибудь из вас встретимся в следующий раз не тут, а у партизан...

Прошло после «выпуска» несколько дней. Клава получила задание пробраться в отряд имени Щорса. Ей выдали пистолет ТТ, обойму патронов и три порошка с сильнейшим ядом—цианистым калием. Закончив сбор нужных гестаповцам сведений, она должна была подсыпать яд в котел на партизанской кухне и, воспользовавшись суматохой, вернуться в Брест. Но порошки шпионки закопала в лесу, боясь, как бы партизаны не обнаружили их во время обыска, и с одним пистолетом пришла на заставу.

— Кому вы должны были передавать собранные сведения?—спросил я.

Клава назвала трех немецких резидентов в Кобрине и Бресте, но среди них Виктора Леонтьева не оказалось. Не захотела назвать? Или не знает, что и он работает на фашистов? Это тоже надо было проверить...

— Скажите, а где сейчас эта самая Катя Тур?— как можно безразличнее спросил я. И услышал ответ, которого ожидал:

— Наверно, и ее уже послали к партизанам.

«А что, если к Сикорскому?»—мелькнула обжигающе страшная мысль.

Приказав Грише Белякову выделить для круглосуточной охраны шпионки ребят из комендантского взвода, я бросился к Волкову, который тотчас же передал Сикорскому зашифрованную радиogramму: «Возможно, в ваш район немцами послана шпионка и диверсантка Катя Тур. Срочно арестуйте, при ней могут быть порошки с ядом. Ответ жду в десять утра».

Утром Леша прибежал с ответом: «Шпионку арестовали, изъяли два порошка цианистого калия».

138

один успела применить. Жертв нет. Сергей».

Словно гора с плеч свалилась: вовремя успели обезвредить, жертв нет!

Отпустив Волкова, я мысленно упрекнул Михаила Петровича Хохлова: дозарезу нужен, а его все нет и нет! И вдруг радист опять примчался в штаб:

— Товарищ майор, вы приказали никого не пускать к шпионке, а туда Витька Леонтьев пошел!

— Как пошел?

— Часового выгнал, а сам—к ней...

Я бросился в охраняемое помещение, распахнул дверь. Действительно, Клава сидит на кровати, а над нею склонился Леонтьев и что-то быстро говорит...

— Вы зачем здесь? Кто разрешил?—шагнул я к нему.

Леонтьев шатнулся, дыхнул сивушным перегаром и с ухмылкой забормотал:

— На гадину эту хотел поглядеть... Чего с нею чикаться? Дали бы мне, я бы...

— Марш отсюда!—гаркнул я, и когда Леонтьев вышел, повернулся к Клаве:—Вы этого человека знаете?

Девушка подняла растерянные глаза:

— Первый раз видела...

— О чем вы разговаривали?

— Слова сказать не успела. Ввалился, прогнал часового—и ко мне: «Забываю, чему тебя учили? Умирай, а никого не выдавай, и тебя выручат, иначе...»

— Так и сказал, что выручат?

— Честное слово, так!

Приказав сменить растяпу-часового, я поспешил к Леонтьеву. Он лежал на кровати совершенно пьяный и не то что разговаривать — мычать не мог. Надо бы запереть мерзавца, но другого помещения для арестованных нет, а в комнатку к Клаве не посадишь...

139

Наконец вернулся Хохлов, и вечером Леонтьева опять привели в штаб. Он еще долго упорствовал, не признаваясь ни в чем. Даже когда привели Клаву и она повторила то, что Виктор сказал утром, он продолжал настаивать на своей невинности.

— Шпионке верите, а мне нет?—возмущался негодяй.—Пьян был, потому и пошел к ней. Слова сказать не успел, сразу за мной майор прибежал. Что, разве не так?

И вдруг рванул на груди рубаху и заорал:

— Не веришь? Стреляй! Убивай честного человека!

Мгновенно решив разить мерзавца его же приемом, я выхватил пистолет:

— Убью, фашистская гадина! Говори правду!

И нервы у гитлеровского шпиона не выдержали, он заговорил...

...Он действительно окончил ленинградский институт имени Лесгафта и вскоре женился на девушке Гертруде, оказавшейся немкой. Гертруда уговорила Виктора попроситься на работу в Брест, где жили ее дальние родственники. Работа в облисполкоме была связана с частыми командировками, и, возвращаясь из поездок, Леонтьев рассказывал жене о том, где он был, что видел, с кем встречался. Поначалу ему казалось странным, что жена проявляет повышенный интерес к его рассказам о поездках в пограничные районы, сама расспрашивает о военных сооружениях, об аэродромах, танках и артиллерии. Но когда Виктор спохватился, было уже поздно: к ним в гости пришел родственник жены, назвавшийся Гансом Вернером, и без обиняков предупредил:

— Вы стали нашим агентом с тех пор, как начали раскрывать Гертруде военные секреты. Теперь у вас один выход: продолжать работу на немецкую разведку. Я гарантирую вам и жене полную безопасность. Соглашайтесь?

140

Так Леонтьев стал предателем. Когда в Брест ворвались гитлеровцы, Ганс Вернер, теперь уже в гестаповском мундире, вторично появился в их доме. От имени гестапо он выразил благодарность за прежнюю работу и любезно предложил мужу с женой съездить в Германию, чтобы убедиться в могуществе и непобедимости «созданного фюрером рейха». В Берлине Виктора и Гертруду зачислили в разведывательную трехмесячную школу. Закончив ее, оба вернулись на работу в Брест.

«Работа» оказалась хотя и грязной, но нетрудной: выискивать и предавать подпольщиков и коммунистов. Виктору приказали втереться в доверие к сочувствующим партизанам людям, постараться стать партизанским связным. Затем его направили в Сварынь, чтобы установить численность партизан, координаты нашего аэродрома и, если здесь появится С. И. Сикорский, уничтожить его...

— Где теперь ваша жена?—спросил Хохлов.

— Гертруда?—Леонтьев со злобой выругался.— Уехала в свой «фатерланд».

— С кем вы встречались в Бресте, когда ходили в разведку?

— На явочной квартире с их людьми.

— С вашими хозяевами?

— Да...

Все сорвалось у гитлеровского наемника. Бдительность партизанской разведки свела на нет замыслы его хозяев. Не удалась их затея и с Клавой, и с Екатериной Тур...

Вражеские агенты получили сполна. А кого фашисты пришлют вместо них?

В том, что противник и впредь будет засылать к нам свою агентуру, не было и малейшего сомнения. Красная Армия уже громила захватчиков на Украине, на подступах к приграничным районам. Цепляясь изо всех сил за оборонительные рубежи, гитлеровцы шаг за шагом пятились под ударами советских войск и с белорусской земли...

141

Крупная партизанская зона в центре прифронтовых коммуникаций, да еще с действующим аэродромом, приводила немецкое командование в бешенство. И, конечно же, надо было ожидать, что оно не оставит нас в покое.

Но, наученные горьким опытом, фашисты очертя голову теперь не полезут. Будут нащупывать слабые звенья в партизанской обороне. Будут пытаться, как попыталась Екатерина Тур, взорвать нашу оборону диверсионными актами изнутри. А поэтому будут засылать к нам и своих разведчиков-шпионов, и отравителей-диверсантов.

Скрытый, коварный, невидимый фронт... Как же бороться и обязательно побеждать на нем?

Щорсовцы задержали и доставили в штаб зоны мальчишку лет семнадцати, клявшегося, что ему удалось бежать из эшелона, увозившего в Германию киевских парней и девчат.

Михаил Петрович даже поморщился: еще один липовый беглец. Надо было выяснить, что толкнуло его на измену.

...Перед войной органы государственной безопасности арестовали в Киеве крупного немецкого шпиона. Жену и сына его не тронули. Как только в Киев ворвались оккупанты, к ним домой явился брат расстрелянного шпиона, тоже немецкий агент, и увел племянника в гестапо. Там заслуги его отца не были забыты, и подростка зачислили в разведывательную школу. Затем направили на бывший завод «Большевик», где шпионский последний не только выдал гестаповцам десятерых советских патриотов-подпольщиков, но присутствовал при их допросах и даже участвовал в расстреле. Из Киева фашистского провокатора перевели на такую же «работу» в Дрогичин.

А когда немецкое командование начало готовиться к штурму партизанской обороны на Дне-

142

провско-Бугском канале, его направили в нашу зону собирать разведывательные данные.

— Одного направили или еще с кем-нибудь?—спросил Хохлов.

— Нет, посылают многих. Но куда и кого, нам не говорят, — признался гестаповский волчонок.

Посылают многих... А куда? В какие партизанские отряды или на какие участки нашей обороны? И под каким «прикрытием» засылают фашисты своих агентов?

В отряде имени Котовского появились пятеро изможденных, обросших щетиной, оборванных военнопленных, бежавших из кобринского лагеря. Такие беглецы приходили к нам часто; со временем многие из них становились отличными партизанами. Как правило, направляли их в разные подразделения. Так поступили и с этими пятаю. Но не прошло и двух недель, как чекистам удалось установить, что все пятеро завербованы фашистской разведкой и переброшены в нашу зону со шпионскими заданиями.

Четверых немедленно арестовали и посадили в специально вырытую для подобных «визитеров» землянку неподалеку от штаба. Надо было дождаться пятого, который со взводом партизан ушел в Коречинские леса и скоро должен был вернуться.

А тем временем в расположении котовцев появился еще один молодой парень из местных жителей, чем-то вызвавший подозрение у партизан. Парня арестовали, чтобы утром отправить в штаб, поместили на ночь в шалаш и приставили часового, но к утру его след простыл — удрал.

Все же беглеца удалось разыскать. День выдался напряженный, на линии обороны уже шли бои, и Михаил Петрович распорядился на время поместить его вместе с четырьмя шпионами. Заперли, да и забыли о парнишке до самого ве-

143

чера. А поздно вечером, когда в штабе шло оперативное совещание, со стороны землянки вдруг послышались сначала громкие свистки часового, потом выстрел: тревога!

Все бросились туда, бойцы комендантского взвода оцепили землянку, откуда кто-то истошным голосом вопил:

— Ой, моченьки моей нет!.. Помогите!.. Помогите!..

Дверь распахнули, и из землянки выскочил вчерашний беглец:

— Кто тут главный? Они подкоп ведут. Самую малость осталось...

Шпионов вывели, связав по рукам и по ногам, и увидели ход, прорытый в песчаной почве: вниз, под бревенчатую стену, а оттуда круто вверх...

— Вот тебе и на! — почесал затылок Беляков. — Придется бревенчатый пол настилать.

«Беглеца» привели в штаб. Вместо допроса пришлось поблагодарить его и тут же вручить боевой автомат: парнишка оказался партизанским связным одного из местных отрядов и случайно вызвал подозрение котовцев.

Как говорится, нет худа без добра: не посади его Хохлов на ночь под арест, и четверым настоящим шпионам удалось бы бежать.

Пятый — главарь шпионской группы — вернулся со взводом из Коречинских лесов только к концу битвы за Днепровско-Бугский канал, когда партизаны под натиском превосходящих сил противника отходили на другой берег реки Припять, на соединение с головными частями Красной Армии.

В это время Михаила Петровича Хохлова с нами не было, и следствие поручили вести молодому, малоопытному партизану Светлову.

(Продолжение следует).

144

СУНІЧКА, МАШКА... І ПЕДАГОГІКА

**хроніка
культурнага
жыцця**

**КОБРЫНСКАМУ
МУЗЕЮ — 25 ГОД**

Яго гісторыя пачалася з лета 1946 года, калі быў рэстаўраваны драўляны дамок XVIII стагоддзя, які належыць колісь вялікаму палкаводцу А. Сувораву.

Маладому беларускаму музею ў гады яго станаўлення вялікую дапамогу аказалі музеі Масквы і Ленінграда. Можна сказаць нават больш: без іх дапамогі наогул не было б так ярка і змястоўна адлюстраваных важнейшых падзей ваеннай гісторыі і жыцця нашай народа.

І вось мінула 25 год. За гэты час экспазіцыя не раз удасканалювалася і напаялася новымі матэрыяламі. Цяпер яна займае шаснаццаць залаў у двух будынках.

Штогод музей наведваюць да дзюх тысяч экскурсійных груп. У Кобрын прыводжаюць людзі з усіх куткоў Саюза.

Фонды музея налічваюць звыш 15 тысяч экспанатаў. Ёсць шмат гістарычных рэліквій і каштоўных мастацкіх твораў. У сучасны момант экспануюцца баявыя сцягі і знагароды, абмундзіраванне і іншая амуніцыя рускай і варажэйскай арміяў за некалькі стагоддзяў. Калекцыя разнастайнай зброі, якая захоўваецца ў музеі, — адна з багацейшых у рэспубліцы.

**РАЗНАСТАЙНАСЦЬ
ЖАНРАЎ**

У розных жанрах працуюць маладыя беларускія мастакі. На выстаўцы, якая адбылася ў Мінску, у рэспубліканскім доме работнікаў мастацтваў, было прадстаўлена нямала цікавых твораў.

Работы Ю. Любімава вызначаюць традыцыі старажытнаславянскай чаканкі. Такія традыцыі ёсць і ў Беларусі, і ў Расіі, а не толькі на Каўказе, як прынята лічыць. Чаканічык В. Зубараў больш увагі ўдзяляе малочку.

Арыгінальная драўляная кампазіцыя скульптара Л. Зільбера «Двое» выканана цёпла, з гумарам. Прыцягваюць увагу тэатральна-дэкаратыўныя эскізы В. Тарасова і Г. Івякіна, выразная і лаканічная мова графіка Э. Акулевіча, які прадставіў ілюстрацыі да паэмы «Тарас на Парнасе».

Прафесія акцёра — адна з самых цяжкіх. Але нават сярод сваіх калегаў артысты дзіцячых тэатраў сапраўдныя падзвіжнікі. І работа цяжэйшая, і славы менш... Праўду скажушы, зусім мала славы. Маленькі глядач прайшчыў не запамінае, і нельга спадзявацца, што заклапочаны сваімі справамі хлапчук, зірнуўшы на актрысу, якая ідзе па вуліцы, скажа свайму сябруку: «Ведаеш, вунь яна, артыстка, Лісу іграла...» Вопытную і таленавітую актрысу, якая іграе хлапчыкаў, — «травесці» — не пазнаюць у тралейбусе, на вуліцы.

Але ёсць праблемы больш важныя. Галоўная — знайсці свайго глядача, зрабіць для яго тэатр, мастацтва спадарожнікам на ўсё жыццё. І заўсёды памятаць, што «яны не такія, як мы». І да іх, да дзяцей, шляхі трэба шукаць і шукаць.

Не ўпусціць яго, гэтага канкрэтнага хлапчыка або дзяўчынку, здолець адказаць на бясконцыя пытанні, на працягу многіх гадоў даваць добрае яго розуму і сэрцу. Разумець яго слабасці, псіхалогію, успрымаць сэрцам яго радасці і смутак...

Залішне гучна? Але ж і прызначэнне тэатра — вельмі высокае. «У травесці трэба пасвячаць, як у рыцары, а не вербаваць, як у рэкруты», — гэтыя словы славытага рэжысёра вельмі дакладна вызначаюць веліч прызначэння акцёра дзіцячага тэатра.

Рыма Маленчанка трапіла ў тэатр юнага глядача павольна, не як рыцар, але і не як рэкрут. Наогул магла не трапіць, магла, закончыўшы фільмак БДУ, пайсці працаваць па спецыяльнасці. Ну, а як быць з прызначэннем? А прызначэнне выяўлялася вельмі ясна яшчэ ва ўніверсітэцкім драмгуртку... І неадарма Любоў Мазалеўская,

якая ў той час арганізоўвала Мінскі тэатр юнага глядача, заключыла: «Табе лепш за ўсё ісці да нас. Што з таго, што запрашаюць у Рускі тэатр? Там усе актрысы высокія — цябе і відаць не будзе... А ў нас...»

А ў Тэатра юнага глядача ўсё было наперадзе, і Любоў Іванаўна добра разумела, як спатрэбіцца Рыма Маленчанка маладому тэатру і як патрэбен будзе гэты тэатр ёй.

Па-мойму, у Рымы Маленчанкі, цяпер ужо заслужанай артысткі БССР, за многія гады так і не выпала вольнай хвілінкі, каб спыніцца і падлічыць, што даў ёй тэатр і што яна — тэатру. Яна калі, таму што ролі, ролі... Дзяўчаткі з галыштукамі, віхрасця хлапчыкі, зайцы, лісы і нават ягады, напрыклад Сунічка ў «Прыгодах Чыпаліна».

«Двое хлапчыкаў у крэслах побач (адзін з іх толькі толькі навучыўся вымаўляць «р») гучна шапталіся:

— Во хлопец, малайчына! Пр-раўда?

Хлопец, сапраўды, быў малайчына. Ён адважна каціўся з даху, ледзь дакрануўшыся да вадасцэкавай трубы, саскокваў на зямлю, не забыўшыся зрабіць салты. Ён насіўся, як ракета, — толькі мільгане вихор у правай кулісе, а праз імгненне з левай з'яўляецца яго двайнік, сарамлівы, вялы, баялівы. Толькі знікне бедалага — і ўварвецца на сцэну той свавольны, смяшлівы...

Абодвух хлапцаў у спектаклі «Цуды ў поўдзень» іграла адна актрыса — Рыма Маленчанка.

У спектаклі «Пузыркі» ўся інтрыга закручана вакол аптэчных бутэлек-пузыркоў: хто больш іх збярэ? Шасцікласнік Юра Улюмаў, які ўзначаліў саборніцтва, праілюстраваў вынаходлівасць, каб

дабіцца перамогі. Рыма Маленчанка стварыла такі шматгранны вобраз, які было цяжка аналізаваць і дзецям, і дарослым.

— Адкуль ён такі? — пытаюцца старэйшыя. — Вось так, напэўна, прабіваюцца парасткі паказухі, дэмагогіі, бюракратызму...

— Не, з гэтым хлапчыкам сябраваць не хочацца... Ён жа хваліць, ліслівіць, а вочы пустыя. Для яго сябры — як пешкі на шахматнай дошцы, ахвяруе любым, толькі каб свайго дабіцца, — так разважалі шасцікласнікі.

Мне заўсёды здаецца, што актрысы дзіцячага тэатра ў сваёй творчасці кіруюцца мацёрскім пачуццём. Чым іншым растлумачыць той чысты маральны клімат, які ўнікае вакол сцэнічных стварэнняў Рымы Маленчанкі? Чым растлумачыць такое трапінае пападанне ў ролі Юры, а потым, далусцім, у ролі Машкі Балагуевай («Гэй, ты, здароў!»). Дзяўчынка, здаецца, і не з «выхаваных», паслухмяная ўнучка курортнай кулачкі, якая здае прыезджым пад жыллё ўсё, аж да куратніка. Машка гандлюе кветкамі і на жыццё глядзіць даволі цвяроза. А вось высвятляецца, што цяжка знайсці больш верага, чыстага, добрага, чым яна, сябра.

І тут актрыса нястомна вучыць дзяцей адрозніваць зярняты ад пустазелля, адчуваць тое, што часам схавана ад вачэй. Наогул, выходзіць пільнасць душы.

Калі называць урокам творчасці Рымы Маленчанкі, то тады Марыя Львоўна Паляжаева (спектакль «Неспакойная старасць») — гэта ўрок інтэлігентнасці. Жонка, саратніца сусветна вядомага вучонага, высокая шануючы талент і эрудыцыю мужа, яна ніколі не стане абара-

каска засмяглымі вуснамі. Вада ж — жывіца, якая дае новыя сілы чалавеку.

«Перад боем» і «Пасля бою» — псіхалагічныя творы партрэтнага жанру. На Усесаюзнай выстаўцы — конкурсе твораў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва самадзейных мастакоў і майстроў народнай творчасці яны адзначаны дыпламам першай ступені.

Творы Д. Сталырова развіваюць лепшыя традыцыі беларускай мастацкай народнай разьбы. Яны ўзнікаюць вялікія тэмы, вызначаюцца высокімі мастацкімі і тэхнічнымі якасцямі: дакладнай мадэліроўкай, выразнай пластыкай, дынамічнай, напружанай лініяй сілуэта.

А. ШНЫПАРКОУ.

ТАЛЕНТЫ СЯРОД НАС

Дзмітрыя Уладзіміравіча стала больш дасканалай, набыла новыя вартасці.

...Салдаты, якія шмат пабачылі, прайшлі па франтах імперыялістычнай вайны, стомленыя паходамі, усім сэрцам успрымаюць ленынскі Дэкрэт аб міры. Трэба бачыць, з якой увагай салдаты чытаюць яго. Усё гэта ў скульптурным рэльефе Сталыроў паказвае прыўдэва проста, надзвычай прэўдэва, хвалююча. Змагаром за новае жыццё паўстае перад намі дзед Талаш. Яго вобраз навяяны аповесцю Якуба Коласа «Дрыгва».

Для разбярэ вельмі важна ў

дзве адначасова перадаць яго тэстурну і выявіць складаны характар, выразны тып. Толькі калі ўмелец здолее выкарыстаць усе магчымасці матэрыялу, ён зможа многае расказаць. Вось якраз гэтага і дасягае ў сваёй творчасці Дзмітрый Уладзіміравіч. Пацвярджэнне — апошнія работы майстра.

У рэльефе, які разбяр назваў «Перад боем», паказаны баец у зямлянцы: выдаўся кароткі адпачынак, і салдат зацягнуўся цыгаркай. Глыбокі роздум на яго твары.

«Пасля бою» — другая работа. Стомлены салдат прагна п'е ваду з роднай ракі, п'е з

У Рагачоўскім раёне ёсць вёска Каменка. Тут жыве разбяр па дрэве Дзмітрый Сталыроў, загадчык мясцовага клуба.

Адна з ранніх работ Сталырова — «Народны пясняр Беларусі Янка Купала». Пэст усёй душой улюбёны ў людзей, што жывуць на роднай зямлі.

У скульптуры «Зваршчык» ёўтар адлюстраван момант адпачынку рабочага, калі яшчэ не паспелі расслабіцца мускулы, а позірк засяроджаны на тым, што выкананай рабоце. Чалавек горды за плён сваёй працы.

Скульптуры «Янка Купала» і «Зваршчык» экспанаваліся на выстаўках у Мінску і Маскве.

У апошнія гады творчасць

СУСТРЭЧА З МАСТАКОМ-ГУМАНІСТАМ

На выстаўцы ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР упершыню ў краіне сабраны разам размешчаны ў розных музеях творы вядомага рускага мастака Мікалая Мікалаевіча Ге (1831—1894 гг.). У залах экспануюцца лепшыя палотны Ге з Трацякоўскай галерэі, Рускага музея, Эрмітажа, Кіеўскага музея рускага мастацтва, Дзяржаўнага мастацкага музея БССР.

Мікалай Ге працаваў у жанры партрэта, гістарычнай карціны, пейзажу. Аднак галоўнае месца ў яго творчасці займалі карціны на эвангельскі сюжэт. Мастак надаваў рэлігійным тэмам рэальную трактоўку, чым выклікаў у свой час незадавальненне афіцыйных даследчыкаў яго творчасці. Яны абураліся тым, што з «абалонкі Хрыста Ге вылузваецца «брыдкае качаня» дэмакратызму». Дарэчы, пікара вядома, што для

стварэння вобраза Хрыста Ге выкарыстаў фатаграфічны партрэт вялікага рускага дэмакрата А. Герцэна.

Увагу наведвальнікаў выстаўкі прыцягваюць славытыя карціны «Тайная вячэра», «Што ёсць ісціна?», эскізы да «Распяцця», карціны ранняга перыяду творчасці мастака. «Ахілес аплаквае Патрокла» на сюжэт «Іліяды», «Аэндорская чараўніца выклікае цень Самуіла», «Смерць Віргініі», «Любоў весталкі».

Партрэтная галерэя Ге прадстаўлена на выстаўцы партрэтамі вядомых дзеячоў культуры XIX стагоддзя М. Някрасава, М. Салтыкова-Шчадрына, М. Кастамарава, А. Пыпіна, А. Пацехіна, Л. Талстога. Асобнае месца займаюць карціны «Пётр І дапытвае царэвіча Аляксея ў Пецярофе» і напісаны незадоўга да смерці мастака «Аўтапартрэт».

Спатканне з карцінамі Ге — сапраўднае свята для ўсіх, хто любіць і разумее рускае мастацтва.

НА ЗДЫМКАХ: Дзве рэпрадукцыі з карцін Мікалая Ге, што экспануюцца на выстаўцы. 1. Партрэт Льва Мікалаевіча Талстога. 2. Вывозка мармуру ў Карары.

ЯКІ ВА УСІХ краінах, у майё Беларусі існуе вялікае жыццярэчаснае племя турыстаў. Вясной яно пакідае свае гарадскія стойбішчы і адпраўляецца ў белы свет. Вось і цяпер недзе турысцкаму нашэсцю падвергліся скалы і лясы Карэліі, крутыя берагі Байкала, горныя сцэжкі Каўказа і Алтая. Беларуска гаворка чуецца каля рымскага Калізея, егіпецкіх пірамід, на вуліцах Варшавы і Прагі, на дарогах Нарвегіі. Турысты разышліся і раз'ехаліся ва ўсе бакі.

У тым ліку і па Беларусі. А гэта значыць, што ёсць яны і ў Браславе, дзе для іх пабудавана турысцкая база — «Браслаўскія азёры». Вярнуўшыся нядаўна адтуль, спяшаюся падзяліцца з чытачамі сваімі ўражаннямі.

ЗВЯЛІКАГА і прыгожага возера Дрывяты да базы няспынна коцяцца ціхіх хваляў, з сушы напірае густы сасновы лес. Тут прывольле для белакрылых чаек, нястомных рыбакоў і стомленых працай адпуснікаў. Чайкі і рыбацкі ловаць рыбу, адпуснікі — промні сонца, духмянасць бору і лугавых траў, а таксама дробных птолак і акунькоў. Адпуснікоў тут больш за плясцот, пераважаюць беларусы. Сярод іх многа прадзіўных і ткачых Аршанскага льнокамбіната, рабочых Віцебска і Мінска, ёсць таксама інжынеры, шафёры, настаўнікі, бухгалтары, паліграфісты з усіх гарадоў і раёнаў Беларусі.

Турысты не могуць жыць без паходаў. На базе іх грызе сум. І вось усім па радыё было аб'яўлена, каб спяшаліся запісацца ў сямідзённы лодачны паход па азёрах Браслаўшчыны. Тыя, што не пабаяліся дажджу, які ў гэты час лупцаваў за востравам і рухаўся ў напрамку базы, адразу сабраліся ў кабінце, дзе запіс добраахвотнікаў вёў інструктар Жан Уласенкаў — старшы майстар аднаго з віцебскіх заводаў. Нас прышло восемнаццаць. Мінчане і віцебляне. Інжынеры-канструктары, інжынеры-тэхналагі, тэхнікі, чарчэжніцы, ліцейшчыкі, следчы міліцыі і школьнік — вучань сёмага класа.

Назаўтра лодачнік Ізмаіл даў нам пяць лодак, вёслы, палаткі, спальныя мяшкі, дзве сякеры, вёдры, міскі, лыжкі, штармавыя курткі... Жана Урбановіч атрымала на складзе ўсе неабходныя на сем дзён харчы (нават лаўровы ліст і перац). З сабой узялі ўсё, што трэба, у тым ліку медыкаменты, белетры-

сты і рыбалоўныя прылады. **Д**АРОГА пралягла па азёрах. Мы, восемнаццаць турыстаў, запомнім яе надоўга.

Цішыня. Возера, як люстэрка. У ім адбіваюцца рэдкія худлатыя хмаркі. Яркае сонца, белыя чайкі, жоўтыя ліліі ды трыснягу. Пад дружнымі ўзмахамі вёслаў плешчацца і віруе празрыстая вада. Раптам — звонкія дзявочыя галасы:

ВАСЕМНАЦЦАЦЬ У ПАХОДЗЕ

Касіў Ясь канюшыну,
Касіў Ясь канюшыну...

І ўсе на лодках:

Ка-асіў Ясь канюшыну,
Заглядаўся на дзяўчыну.

Вось чаму яны гэту песню — па лузе сапраўды ідзе хлопцаў з касой. Можна, Ясь? Каля берагу рыбацкі сушэць невад. Далей за імі з царственнай важнасцю крочыць бусел. За лугам — прывольле жытнёвых палёў, сцяльскія хаты, бярэзнік, ахутаны лёгкай блакітнай дымкай.

Мінулі Дрывяты, рэчку Друйку, потым возера Цно, за ім зноў Друйка, зноў возера — Неспіж. Няма канца-краю лугам, лозам, трыснягам, азёрам.

Тым часам з-за сіняга лесу выкацілася цёмная хмара і спынілася паміж азёрамі і сонцам. Праменні звернуліся ў ёй, а потым сталі яркімі слупамі і знізу падпёрлі хмару. Праз нейкі час яны не вытрымалі, зламаліся, і хмара паплыла над возерам. Паплыла, падняла вецер, бліснула маланкай, грывнула громом і звалілася на нашу флатылю. На беразе ў густым алейніку яна нас абдала цёплым дажджом і бадзёрай свежасцю пад вясёлыя гукі дружнага жабінага канцэрта...

Зноў плывём. Неабсяжыныя воды возера Струста. Цішыня зноў. І ў лодках ніхто не спявае. Можна таму, што маўчанне наша, як песня? Сонца, травы, ліліі, чайкі, бусліны клёкат, касцы на лузе нейкімі нябачнымі промнямі сыходзяцца ў сэрцы і ўтвараюць тое пачуццё, якое мы называем слабым і бедным словам радасць. Радасць зліцца з прыродай, рз-

дасць ад разумення таго, што яна — мая, твая, што яна родная, пяшчотная, добрая... Радасць святая і чыстая, якая заваражыла вочы кожнага, прыкавала позіркі да карцін, якіх не намалываў і ніколі не намалюе ні адзін на свеце мастак.

НА ВОСТРАВЕ, які ўзвышаецца пасярэдзіне Струста, мы былі ўжо вечарам — мокрыя, радасныя і задаволеныя. Уладкоўваліся,

І была яшчэ ў нас урачыстасць. Прыходзілі госці.

Прышлі яны нечакана, проста вынырнулі з лесу. Мы ў момант пастроіліся і віталі іх так: — Уральцам і сібіракам, вялікім і слаўным турыстам ад нашай беларускай зямлі, Браслаўскіх азёр і гвардзейскай непрамакаемай дзевятнацатай групы наша тур... прывітанне! (апошняе слова хорам).

Тут мы паднеслі ім бохан хлеба і пачак солі вагою адзін кілаграм. Яны ў адказ:

— Беларускаму турыстам, гаспадарам найпрыгажэйшых азёр і гэтага вострава, малайцам, якіх свет не бачыў, наша тур... прывітанне!

Яны нам паднеслі падарунак — вожыка.

Селі вялікім кругам.

— Песню!

Мы:

А калі ты памрэш, мой

дзядок!

А калі ты памрэш, галубок!

А уральцы і сібіракі нечакана:

У сераду, бабка, у сераду, любка,

У сераду, ты мая сізая

галубка.

Во які Аказваецца, беларуская «А калі ты памрэш, мой дзядок!» — усесаюзная турысцкая песня. Яе ведаюць і на Урале, і ў Сібіры.

Потым спявалі «Падмаскоўныя вечары», «У суботу Янка ехаў ля ракі» і шмат іншых. Пасля прытаміліся, і ўсе сорак чалавек выступалі з песнямі паасобку.

СЕМ ДЗЁН праляцелі, як імгненне. Нам шкада было расставання з родным востравам. На ім мы адпачылі, загарэлі, падружыліся. Але як настаў тэрмін, пагрузілі ў лодкі сваю няхітрую маёмасць, сабралі смецце, чысценька падмялі месца стаянкі і адплылі.

Роўным строем падышла наша эскадра да прычалу. Нас вітаў старшы інструктар турбазы, шматлікія прадстаўнікі адпачываючай грамадскасці. Афіцьянтка сталовай, апанутая ў беласнежны халацік, спрытна, як балерына, падбегла да нас і паднесла кожнаму па шклянцы кампоту.

Назаўтра вечарам Жан Уласенкаў урачыста ўручыў кожнаму значок «Турыст СССР». Мы сабраліся ўсе разам, павячэралі, успомнілі добрым словам азёры, востраў, расійскіх гасцей і апошні раз праспявалі ўсе свае песні.

Сумна было пакідаць Браслаў...

Уладзімір БЯГУН.

з мінулага ПАРТРЭТ СКІФА

Раскопкі скіфскага кургана «Гайманавы магіль», што размешчаны непадалёк ад горада Нікапаля Днепропетровскай вобласці, сталі археалагічнай сенсацыяй.

Як і меркавалі вучоныя, цэнтральнае пахаванне старажытнага кургана аказалася амаль пустым. Аднак у паўднёвай, несканутае невядомымі грабежнікамі частцы «Гайманавы магіль» былі выяўлены найцікавейшыя рэчы. На думку даследчыкаў, тут пахавана вярхоўная жрыца папулярнага ў старажытнай Скіфіі бажаства — Змеяногай Багіні-Дзевы.

Разам з нябожчыцай у «замагільнае царства» адправіліся і яе слугі, забітыя, відаць, пры выкананні пахавальнага абраду. Раскопкі суправаджаліся ўнікальнымі археалагічнымі знаходкамі. Асабліва цікавыя залатыя ўпрыгожванні.

І ўсё ж самай каштоўнай па сваёму навуковаму значэнню знаходкай стала не залатая, а невялікая касцяная пласцінка. Вучоныя выявілі на ёй партрэт старажытнага скіфа. Гэтаму малюнку больш за 2 000 год. Здзіўляючыя па прастаце перадачы і манеры выканання, дакладная ў этнаграфічных адносінах, маленькая карцінка на касцяной пласцінцы з «Гайманавы магіль» стала сенсацыяй нумар адзін у сусветнай археалогіі апошніх год.

Цяпер знаходкі са скіфскага кургана старанна даследуюцца вучонымі. Пасля гэтага з'явіцца навуковая публікацыя ўнікальнага помніка — падзея, якую з нецярплівасцю чакаюць вучоныя ўсяго свету.

А. БЕЛАГОРСКИ.

Віцебскі аэраклуб — адзін са старэйшых у рэспубліцы. З яго сцен выйшла многа выдатных лётчыкаў, у ліку якіх Герой Савецкага Саюза Аляксандр Гаравец, Уладзімір Тышэвіч, Пётр Глазуноў, Ягор Васілеўскі. Рыхтуюць тут і парашутыстаў.

НА ЗДЫМКУ: 1. Прыжамленне. 2. Пасадка спартсменаў-парашутыстаў аэраклуба ў АН-2. 3. Ідуць звычайныя заняткі.

Фота Г. УСЛАВАВА.

ГУМАР

Малады чалавек бярэ напратка каня. Гаспадар стайні папярэджвае яго, што гадзіна верхавой язды каштуе 20 песа, але грошы трэба плаціць наперад.

— Вы баіцеся, што я вярнуся без каня? — здзіўляецца кліент.

— Зусім наадварот. — адказвае гаспадар. — я баюся, што конь вернецца без вас.

• Чыкагская газета змясціла аб'яву фабрыкі шкла: «Днямі мы святкуем дваццаціпяцігоддзе нашага прадпрыемства. Кожнаму хлопчыку, які прыдзе нас навішчаваць, мы падарым цудоўную рагатку».

• У Стакгольме непітушчы ўвайшоў аднойчы ў рэстаран і ўбачыў мужчыну, перад якім на стала стаяла бутэлька гарэчкі.

— Вы што, не ведаеце, што спіртное штогод уносіць тысячы шведскіх на той свет?

— Гэта мяне не датычыць. Я датчанін.

• Уолеса на перадвыбарчым мітынгу закідалі тухлымі яйкамі!

— А я чула, што былі і апладысмента.

— Так, пры трапным пападанні...

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі,
Зак. № 878.